

AMERIČKI KONFEDERALIZAM - PUT OD PRIVIDA KONFEDERACIJE KA ISTINSKOJ FEDERACIJI

Željko Petrović¹

SAŽETAK

Prve države su bile centralistički i unitarno uređene, sa jednim, jedinstvenim centrom državnog i političkog rukovođenja i odlučivanja. Takve unitarne i centralističke države bile su bliže i samom pojmu države. Tek krajem 18. vijeka pojavljuje se i federalno uređena država koja je odgovarala potrebi osavremenjivanja i demokratizovanja vlasti kao i idejnim i političkim tendencijama i doktrinama koje su obilježile revolucionarno doba u tadašnjoj Evropi i Americi. Međutim SAD u svom nastajanju bile su konfederacija, koja je predstavljala odraz stanja u kolonijama koje su se borile za nezavisnost od Britanske imperije. Ta konfederacija pokazala je niz slabosti tako da će SAD ići u pravcu centralizacije odnosno stvaranja federalno uređene države. Konfederacija daje veću autonomiju njenim članicama koje su praktično države u savezu u koji su dobrovoljno pristupile. Težnja država Juga SAD ka većoj autonomiji odnosno nezavisnosti, te sukob oko pitanja robovolasništva, odnosno ekonomski faktori, ponovo će odvesti SAD na put stvaranja konfederacije u toku Američkog građanskog rata. U SAD nastala su dva fronta, federalistički i konfederalistički koji su smatrali da će jedno ili drugo uređenje voditi boljem funkcionisanju države, odnosno državne zajednice.

KLJUČNE RIJEČI: Država, federacija, konfederacija, uređenje, ustav, vlast.

AMERICAN CONFEDERALISM - THE WAY FROM APPEARANCE OF CONFEDERATION TO TRUE FEDERATION

SUMMARY

The first states were centrally and unitarily organized, with one, unique center of state and political leadership and decision-making. Such unitary and centralist states were closer to the concept of the state itself. It was only at the end of the 18th century that a federally organized state appeared, which corresponded to the need to modernize and democratize government, as well as to the ideological and political tendencies and doctrines that characterized the revolutionary era in Europe and America at the time. However, the USA in its creation was a confederation, which was a reflection of the situation in the colonies that fought for independence from the British Empire. That confederation showed a number of weaknesses, so the USA will go in the direction of centralization, that is, the creation of a federally organized state. The confederati-

1 Doc. dr. Željko Petrović, Visokoškolska ustanova Banja Luka College, petrovicz@yahoo.com

on gives more autonomy to its members, who are practically the states in the union that they voluntarily joined. The aspiration of the southern states of the USA towards greater autonomy, i.e. independence, and the conflict over the issue of slavery, i.e. economic factors, will once again lead the USA to the path of creating a confederation during the American Civil War. In the USA, two fronts emerged, the federalist and the confederalist, who believed that one or the other arrangement would lead to a better functioning of the state, that is, the state union.

KEY WORDS: *State, federation, confederation, organization, constitution, government.*

UVOD

Konfederacija jeste savez suverenih država koje su zaključile međunarodni ugovor, koji je osnova njenog postojanja. Ona se formira radi ostvarenja zajedničkih ciljeva država koje ulaze u savez, a ti se ciljevi unaprijed određuju (Avramov, Kreća, 1996). Konfederacija je prije svega istorijski oblik vezivanja država, te danas nemamo istinske konfederacije u međunarodnoj zajednici. Države su imale potrebu da se međusobno povezuju radi ostvarivanja prvenstveno vojnih i ekonomskih interesa koji su se regulisali posebnim sporazumom i bili su osnov postojanja takve zajednice. Prestankom postojanja zajedničkih interesa, konfederacije su prestajale da postoje, tako da su države članice izlazile iz konfederacije, ali postojali su i slučajevi kada je ona prerastala u čvršći oblik vezivanja, što je slučaj SAD, koja je iz konfederacije prerasla u federalno uređenu državu. SAD su inspiraciju za nastanak prve američke konfederacije našle upravo u istorijskim primjerima konfederacija i to starogrčkim konfederacijama kada su se grčke države, gradovi polisi povezivali u jedan savez kako bi ostvarili na prvom mjestu trgovačke interese te se uspješno odbranili od zajedničkog neprijatelja. Tako se Hamilton koji je jedan od osnivača SAD, odnosno tvoraca američkog ustava u devetom eseju Federalističkih spisa, poziva na Monteskijea i njegovo stajalište o starogrčkoj konfederaciji.

Osnovna razlika između konfederacije i federacije jeste što se konfederacija zasniva na međunarodnom sporazumu i njene članice su suverene države, dok se federacija zasniva na ustavu i njene članice nemaju suverenost nego je nosilac suverenosti sama federacija (Andrasi, 2010). Upravo od osnivanja SAD iskristalisale se jasno razlikovanje konfederacije i federacije i od tada federacija će početi da označava čvršći savez, odnosno savez u kome se vlast prenosi sa članica na federaciju, dok članice vrše vlast u onom obimu koja je određena federalnim ustavom.

SAD su u svom nastanku bile svojevrsna konfederacija sve do donošenja Ustava SAD 1787. godine kada postaju istinska federacija što su ostale do danas, sa jednim pokušajem stvaranja nove konfederacije američkih država Juga u vrijeme Američkog građanskog rata (Marinčić, 2011). SAD su na osnovu dokumenta *Article of Confederation*, koji je imao svojstva međunarodnog ugovora postale konfederacija 1781. godine, a ponovo na njenoj teritoriji nastaje konfederacija 1861. godine secesijom južnih država koje su proglasile *Confederate States of America*.

SAD su prva savremena federalno uređena država, te će ona biti osnova za nastanak niz kasnijih federacija, tako da danas najveće i najmoćnije države svijeta imaju federalno državno uređenje, kao što su SAD, Rusija, Kanada, Indija, Njemačka, ali i sasvim male države kao što su Sveti Kristofor i Nevis, Mikronezija i Komori.

Teorijska saznanja o američkoj federaciji kao i njeno praktično postojanje više od dva vijeka dali su rješenja za niz federacija, te se pokazala kao idealan model državnog uređenja u društvima u kojima postoje razlike, ali i homogenim državama kako bi se izvršila decentralizacija državne vlasti sve u cilju postizanja većeg stepena demokratije i djelotvornijeg funkcionisanja države. Ipak na putu ka istinskoj federaciji SAD su krenule od konfederalnog uređenja odnosno saveza suverenih država koje su se u jednom momentu odrekle svoje suverenosti u korist centralne vlasti čime je nastala federalno uređena država.

U SAD su nastala dva fronta, federalistički i konfederalistički, tako da kroz cijelu istoriju postojanja SAD jedan će se zalagati za veću centralizaciju vlasti na nivou države dok drugi se zalaže za decentralizaciju u pravcu većih ovlašćenja saveznih država, pa sve do stvaranja konfederacije, što se jednom i postiglo secesijom država Juga, ali je i izazvalo oružani sukob, odnosno Američki građanski rat.

PRVA AMERIČKA KONFEDERACIJA

SAD su nastale iz težnje američkih kolonija za nezavisnoću od Biritanske imperije. Bivše kolonije nastojale su da imaju što veću samostalnost, kao članice novoformirane državne zajednice. Iz tog nastojanja je nastala američka konfederacija, a ne neki čvršći oblik vezivanja novoformiranih država. Nekadašnje kolonije koje su se revolucijom izborile za samostalnost i nezavisnost, dobrovoljno su pristupile u savez u kome su ostale nosioci suverene vlasti, zadržavajući sva obilježja država. Konfederacije kroz istoriju, pokazale su se kao nedjelotvoran model uređenja, koji je bio prolaznog karaktera, a takav je slučaj i sa američkom konfederacijom.

Američki rat za nezavisnost počeo je 1775. godine, dok je 4. jula 1776. godine donesena Deklaracija o nezavisnosti koja će biti put trinaest američkih kolonija ka samostalnosti od Britanske imperije, ali i stvaranju zajedničke države (Pejić, 2011). Američke kolonije težile su što većoj samostalnosti jer su smatrale ukoliko bi išle ka centralizaciji da bi ta vlast bila slična vlasti Britanske imperije, tako da su one u početku bile praktično samostalne države koje su bile u konfederalnoj zajednici.

Kontinentalni kongres je 1777. godine predložio dokument pod nazivom *Article of Confederation* odnosno Članci o konfederaciji, koji je imao obilježja međunarodnog sporazuma, te je bio osnivački akt prve američke konfederacije. Ovaj dokument je konačno ratifikovan 1. marta 1781. godine čime je 13 američkih kolonija dobrovoljno stupilo u državni savez odnosno konfederaciju. Konfederacija je nastala jer kolonije nisu želile da iz centralizovane Britanske imperije pređu u novu centralizovanu državu, te je centralna vlast u novosnovanoj zajednici bila jako ograničena što je otežavalo njeno upravljanje. U nadležnosti konfederacije prije svega bila je vojska i održavanje međunarodnih odnosa. Zajednički organ je bio Kongres ali njegove nadležnosti su bile jako sužene. Kongres je donosio odluke velikom većinom, a izvjesne izmjene Članaka o Konfederaciji zahtjevale su saglasnost svih država, odnosno njihovih predstavnika u Kongresu. Stvarna vlast nalazila se u rukama članica konfederacije, tako da je svaka od njih vodila svoju zasebnu politiku što je otežavalo funkcionisanje ovog saveza (Kostadinov, 2007). Glavni problem se ogledao što je svaka članica Konfederacije vodila posebnu ekonomsku politiku, što se odrazilo na ekonomsko stanje u Konfederaciji. Nastale su podjele i sukobi oko toga koliko centralna vlast treba da bude nadležna da bi savez mogao da funkcioniše, te koliki stepen demokra-

tije treba da bude ostvaren u državi, kako ne bi se ponovilo stanje koje je bilo za vrijeme Britanske imperije. Konfederacija se nalazila svo vrijeme svog postojanja u ekonomskoj i političkoj krizi, tako da je dolazilo i do otvorenih sukoba, a razmatrao se i državni udar na Vašington. Upravo ekonomska nestabilnost i problem dugovanja doveo je i do Šejsove pobune 1786-1787. godine u Masačusetu, što će uticati na kasnije promjene koje će dovesti do ukidanja konfederacije i uvođenja federativnog državnog uređenja donošenjem Ustava SAD 1787. godine, odnosno pobjede frakcije koja se zalagala za centralizaciju.

I pored toga što se je novosonovana Konfederacija nazivana Vječnom unijom, sve je ukazivalo da ona neće dugo potrajati ukoliko se nešto ne izmjeni u njenom uređenju, prije svega zbog nepostojanja stabilne centralne vlasti i činjenice da je svaka članica vodila zasebnu politiku, što se odrazilo prije svega na trgovinu država članica, te time na gomilanje dugova, a što je vodilo ekonomskih krah. Takođe izuzev u Pensilvaniji ni u jednoj državi članici nije postojalo otvoreno političko djelovanje u smislu postojanja jasno izgrađenih političkih aktera koji su se zalagali za određene političke ciljeve.

Nejaka konfederacija sa nejakom centralnom vlašću teško je funkcionisala, tako da njena centralna vlast nije mogla da reguliše naplatu poreza, trgovinu, niti efikasno da sprovodi spoljnu politiku, jer bez saglasnosti država članica nije mogla da se donese nijedna bitnija odluka. Takođe ova konfederacija prostirala se na velikoj teritoriji, a bila je okružena neprijateljski nastrojenim susjedima Britancima, Špancima, kao i Indijancima. Imajući u vidu da centralna vlast praktično nije postojala vodeće političke ličnosti, tvorci ovog saveza uglavnom su bili u službi u drugim državama kao diplomate. To je sve stvorilo velike političke nestabilnosti, te se uvidjelo da se ta situacija može da riješi samo promjenama u pravcu stvaranja čvršćeg saveza, dok je druga frakcija uvidjela rješenje u secesiji odnosno podjeli država članica konfederacije.

U Kongresu se pokušalo u više navrata da se donesu izmjene Članaka o Konfederaciji, za šta se nikad nije postigla saglasnost svih država, tako da je održan skup u Filadelfiji 1776. godine kako bi se donio ustav u cilju stvaranja čvršćeg saveza koji bi omogućio njegovo normalno funkcionisanje. Ustav je konačno ratifikovan 1778. godine, te je nova savezna vlada počela sa radom 1789. godine, čime je prestala da postoji Konfederacija. Treba napomenuti da je u vrijeme Američke revolucije većina bila za što veću decentralizaciju, odnosno što veću samostalnost budućih država, odnosno tadašnjih kolonija koje su se pobunile protiv Britanske imperije. Međutim praktično postojanje saveza u kome nema jake centralne vlasti pokazalo se kao izvor ekonomskih i političkih kriza koje su vodile raspadu saveza. Koliko je bila razvijena težnja za samostalnošću kolonija koje su ušle u državni savez odnosno konfederaciju, ukazuje činjenica da je Nacrt Članaka o Konfederaciji predstavljen Kongresu 1776. godine, a da je je tek ratifikovan 1781. godine. Kolonije u početku nisu bile spremne da uđu ni u labavu konfederaciju, odnosno da se odreknu dijela svoje suverenosti, dok spremnost za ulazak u čvršću zajednicu odnosno potpuno odricanje od suvereniteta u korist te zajednice nije apsolutno postojala. Sa jedne strane postojale je struja u Kongresu koja se zalagala za centralizaciju, dok je većina bila da vlast ostane u rukama država članica, sa stavom da je centralna vlast potrebna samo kako bi se Konfederacija odbranila, odnosno da treba da bude nadležna za pitanja rata i vojne sile. Postojao je stav da je Konfederacija nastala samo kao nužna neophodnost ratnih prilika jer je bilo bitno postojanje vojske čije će finansiranje obezbjediti centralna vlast. I sam naziv *The United States of America* ukazivao je da se radi o državama koje su stupile u savez sa određenim ciljem koji se odnosio

prije svega na odbranu. Sami prestankom oružanog sukoba, doveden je u pitanje opstanak tog saveza jer je izgubio svoj primarni cilj, dok sa druge strane postojalo je niz političkih i ekonomskih problema za koje centralna vlast nije imala rješenje. Da je u pitanju labava konfederacija ukazuje i činjenica da je svaka država članica imala jedan glas u Kongresu bez obzira na veličinu svoje teritorije i broj stanovnika, kao i vojnu i ekonomsku moć. Između država postojali su i sprovi oko državnih granica te je dolazilo do otvorenih sukoba, tako da je Merilend odbio da ratifikuje Članke o Konfederaciji sve do 1781. godine, što je ukazalo na velike podjele i prije nastanka ovog saveza.

Konfederalizam u Americi je rezultat istorijskih okolnosti. Konfederacije su nastajale i ranije kroz istoriju u sličnim situacijama. Kolonije u Sjevernoj Americi našle su se u takvoj situaciji da su zbog ratnih okolnosti, potreba odbrane teritorije morale da uđu u ovaj savez. Između kolonija postojale su velike razlike i svaka je imala težnju za sopstvenom samostalnošću još u vrijeme Američke revolucije, tako da je i na kontinentalnim kongresima odlučeno da se formira samo zajednička vojska, dok se kolonije nisu odricale svog suvereniteta i nezavisnosti. I pored zajedničkih vojnih snaga i komande svaka kolonija je imala i sopstvenu vojsku, organe vlasti i ustav, tako da su imale sva svojstva samostalne države. Konfederacija je i kompromis između struja koje su se zalagale za punu samostalnost kolonija i struja koje su težile jakoj centralnoj vlasti. Imala je sva obilježja slabe konfederacije jer je isključivu nadležnost imala u oblasti vojske i dijelom spoljnih poslova, tako da je i jednodomni Kongres imao sva obilježja konfederalne skupštine, a akt Članci o Konfederaciji na osnovu koga je ona nastala međunarodnog sporazuma, posebno uzimajući u obzir da je morao biti ratifikovan u svim državama članicama. Imajući u vidu istorijsku oklonost da je Američka revolucija kao odlučujući uzrok imala povećanje poreza od strane Britanske imperije, porezi nisu bili u nadležnosti centralne vlasti nego država članica, te je i sama konfederacija finansijski zavisila od njih.

Američka konfederacija je zamišljena kao stalni savez, ali on nije imao svog predsjednika niti izvršne i sudske organe. Kongres kao jedini zajednički organ nije imao mnogo ovlašćenja i nije bio u mogućnosti da obezbijedi finansiranje konfederacije, tako da dugovi koji su nastali u vrijeme rata nisu se mogli otplaćivati kroz ubiranje sredstava porezima, nego su se sredstva tražila od država članica što je izazivalo međusobne sporove i sukobe. Konfederacija je bila nejaka da zadrži na okupu veliki broj država članica, te bez obzira na prvobitno postavljeni cilj da ona bude trajna kategorija, uočilo se da neće moći opstati. Konfederacija je bila ekonomski ugrožena i zbog politike koju se prema njoj vodile Britanija, Francuska i Španija, tako da je ukupna situacija vodila otvorenim sukobima i pobunama koje su ugrožavale njen opstanak. Spoljna politika je bila takva da su države članice često vodile zasebne i različite politike. Kao primjer može se navesti slučaj kada su države članice uzvratile Britaniji blokadom luka, Konektikat je otvorio svoje luke kako bi iskoristio postojeću situaciju i profitirao. Rješenje se vidjelo u stvaranju jake centralne vlade koja bi održala savez na okupu i riješila se dugogodišnja kriza, ali postojale su jake snage koje su se tome protivile

Glavni problem američke konfederacije bile su privredne teškoće, nedostatak novca, inflacija, prezaduženost, problem tzv. *Zapadnih teritorija*, oružani sukobi, pobune unutar država članica, kao i sukobi između njih. Kongres nije bio u mogućnosti da samostalno riješi postojeće probleme niti da izvrši koordinaciju između država u tom pravcu, tako da je bio simboličan organ bez stvarne političke moći (Podobnik, 1991). Države su stupanjem

u konfederaciju djelimično ograničile svoj suverenitet, ali nisu bile spremne da ga se odreknju. U pravcu reformi pokušala se održati konvencija u Anapolisu 1786. godine, ali to se nije uspjelo zbog opstrukcije od strane država članica, odnosno njihove nespremnosti na promjene. 1787. godine održana je konvencija u Filedelfiji kada je donesen novi ustav koji će stupiti na snagu 1788. godine, te će nastati američka federacija, kao rezultat težnji da se riješe nagomilani problemi dotadašnjeg saveza i očuva njegovo postojanje.

Konfederacija je istorijska kategorija, posljednja istinska konfederacija bio je Njemački savez 1871. godine. Određen oblik konfederalizma poprimila je SFRJ Ustavom iz 1974. godine kao i zajednica Srbije i Crne Gore iz 2003. godine. Takođe i Evropska unija ima obilježja konfederacije, ali i Ujedinjene nacije. Švajcarska koja je nekad bila konfederalna i danas u svom nazivu nosi izraz konfederacija, ali je ona federalno uređena država. SAD su zbog nedostataka koji su svojstveni konfederaciji kao savezu otišle ka stvaranju čvršće zajednice odnosno američke federacije koja je prva savremena federacija, ali i model za mnoge buduće federalno uređene države.

DRUGA AMERIČKA KONFEDERACIJA

Konfederacija Američkih Država nastala je 1861. godine odcjepljenjem od SAD sedam bivših saveznih država, kojima su se naknadno, nakon početka Američkog građanskog rata, pridružile još četiri države.² U suštini uređenje ove konfederacije bilo je preslikano od postojećeg američkog uređenja. Razlike koje su postojale kao motiv nastanka ove, po nazivu, konfederacije bile su ideološke i razlikovanje juga od sjevera SAD. Cilj ove konfederacije bio je zadržavanje postojećeg uređenja prema kojem je dozvoljeno robovlasništvo, odnosno besplatna radna snaga od koje je zavisila privreda tih država, za razliku od sjevernih država SAD koje su bile za ukidanje robovlasništva (Hovard, 1998). Ova konfederacija prestala je postojati po završetku Američkog građanskog rata 1865. godine i nije priznata ni od jedne države u svijetu. Ona nije imala konfederalno uređenje, bila je samo po imenu konfederacija. Imala je federalno državno uređenje, odnosno bila je kopija uređenja SAD, uz neke veće nadležnosti država članica kojima se izričito priznalo pravo na odcjepljenje (Degan, 2011: 253).

Razlozi osnivanja Konfederacije i izbijanja građanskog rata bili su decenijama gomilane nesuglasice između sjevernih i južnih država SAD oko ropstva, trgovine i doktrine o pravima država. Porazom Juga u Američkom građanskom ratu konačno se riješilo pitanje opstanka američke federacije te je došlo do konsolidacije američke nacije. Nastupio je period tzv. dulanog federalizma u kojem i federacija i federalne jedinice pridržavaju se ustavnih ovlašćenja, tako da se između njih uspostavila određena vrsta ravnoteže. Međutim ubrzan razvoj američke privrede vodiće sve većem jačanju centralnih organa, tako da se donose amandamni na Ustav SAD čime se šire ekonomska ovlašćenja centra, a kasnije i politička na štetu nadležnosti federalnih jedinica. Danas u SAD jačaju snage za veća ovlašćenja saveznih država, ali i pokreti za konfederalizaciju pa i secesiju dijela država od SAD.

2 Konfederaciju su osnovala 4. 02. 1861. u Montgomeryju države Južna Karolina, Misipisi, Florida, Alabama, Džordžija, Luizijana i Teksas. Ubrzo su joj pristupili Virdžinija, Arkansas, Tenesi i Sjeverna Karolina. Za predsjednika je bio izabran Džeferson dejvis. Od 1862. glavni grad bio je Ričmond. Osnivanje Konfederacije bio je jedan od najvažnijih povoda izbijanju Američkoga građanskog rata 1861. godine

AMERIČKA FEDERACIJA

Nekadašnjih trinaest američkih kolonija 1787. godine usvojile su Ustav kojim su SAD postale federacija u cilju stvaranja jačeg saveza kako bi se prevazišli problemi koji su postojali u dotadašnjoj konfederaciji. Nekadašnje američke kolonije dobile su status saveznih država u okviru SAD, odnosno imale su status federalnih jedinica (Mujčić, 1991). Svaka savezna država u SAD ima svoju vladu, ali je po ovlaštenjima ispod savezne vlade. Savezne države imaju svoju samoupravu, ali centralna federativna vlast u Vašingtonu odlučuje o svim važnijim državnim pitanjima. Saveznim državama date su pojedina ovlaštenja iz oblasti spoljne politike tako da mogu zaključivati međunarodne sporazume po pitanjima koja nisu od veće važnosti, ali uz saglasnost Kongresa. SAD su u prvobitnoj konfederativnoj i konačnoj federativnoj fazi svog razvoja, ostale država podijeljenog suvereniteta. Može se zaključiti da su stvaraoci Ustava SAD, posebno oni iz redova federalista, prilikom uspostavljanja federacije imali u vidu neke ustanove iz vremena Rimskog carstva. Aleksandar Hamilton i druge federalističke vođe suprotstavljali su se potpunom demokratskom sistemu vlasti u federaciji, pozivajući se na argumente antičkih protivnika demokratije, prema kojima bi se takvim sistemom odnosa ugrozio sam opstanak države (Parks, 1986: 140).

Federalizam u SAD imao je za cilj stvaranje koherentnije zajednice, koja će od trinaest kolonija stvoriti jednu jaku i stabilnu državu. Takav ustavni sistem, do tada neviđen, uspostavljen je i iz razloga kako bi američka ekonomija mogla razvijati unutar jedne homogene zajednice (Coffman, 2012: 121). U Americi je konstituisan federalni model države, polazeći od emancipacije kolonija u odnosu na metropolu. SAD u svom sastavu imaju mnoštva raznovrsnih nacionalnih, rasnih, etničkih, vjerskih i drugih grupa, tako da je kroz tzv. *'melting pot'* nastajala američka nacija (Ivčević, 1983). Put kojim su prošle SAD od konfederacije do moderne federacije, veoma je složen i odvijao se u više etapa i on je i dalje u toku.

ZAKLJUČAK

Federalna država nastala je u savremenom vremenu, mada se izraz federalizam dugo koristio za bilo koji oblik saveza političkih zajednica. SAD se smatraju prvom savremenom federacijom i nastale su borbom za nezavisnost američkih kolonija od vlasti Britanske imperije. One su u početku predstavljale jednu vrstu konfederacije, labavog vojnog saveza, koji je vremenom prerastao u jaku državu sa federalnim uređenjem. Svaka od država članica tadašnje američke konfederacije imala je vlastiti ustav, koji proklamuje narodnu suverenost i podjelu vlasti, a svih trinaest kolonija na savez prenose samo neka ovlaštenja, koje se nalaze u nadležnosti jednodomnog Kongresa. I finansijska i pravna ovlaštenja bila su u nadležnosti država članica, što smanjuje mogućnost jače egzistencije saveza. Sve je to imalo za posljedicu neučinkovitost takvog saveza, što će pokazati dalji procesi američke državnopravne istorije.

Može se zaključiti da i prva i druga američka konfederacija su bile prividi konfederacija. Prva konfederacija je bila privid konfederacije jer se radilo o labavom savezu suverenih država sa nejakom centralnom vlašću koji je teško funkcionisao. Druga konfederacija je bila privid konfederacije, jer je ona u suštini imala federalno državno uređenje, preslikano uređenje iz Ustava SAD, sa povećanom samostalnošću država članica te jasno postavljanim pravom na secesiju svake države članice. Američki konfederalizam kao svojevrsan vid vezivanja više država u jednu zajednicu je bio put stvaranju prve savremene federacije,

kao čvrste državne zajednice, koja će postati vodeća ekonomska, politička i vojna sila u međunarodnoj zajednici. Imajući u vidu da su se konfederacije kroz istoriju pokazale kao privremene kategorije koje su bile put ka stvaranju čvrće zajednice ili podjeli njenih članica, tako su i SAD mogle ići ka putu stvaranja više samostalnih međusobno odvojenih država. Ta težnja za samostalnošću dijela država članica SAD došla je naročito do izraza u vrijeme Američkog građanskog rata, ali ideja i naponi u tom pravcu postoje i danas u SAD. Danas su sve veći zahtjevi za ograničenjem nadležnosti centra i povećanjem uloge saveznih država, lokalne uprave i privrednih subjekata u vlasti, što je strategija tzv. *novog federalizma*, koja se sve više širi i dobija podršku u okvirima SAD.

LITERATURA

1. Andrasi, J., Bakotić, B., Seršić, M., Vukas, B. (2012). Međunarodno pravo 1. Zagreb: Školska knjiga.
2. Avramov, S., Kreća, M. (1996). Međunarodno javno pravo. Beograd: Savremena administracija.
3. Coffman, S. (2012). Words of the Founding Fathers: Selected Quotations of Franklin, Washington, Adams, Jefferson, Madison and Hamilton, with Sources. New York: McFarland & Company.
4. Degan, Đ., V. (2011). Međunarodno pravo. Zagreb: Školska knjiga.
5. Howard, C. (1998). Američka povijest, kratki prikaz. Vienna : USIA regional program office.
6. Ičević, D. (1983). Nacionalizam - izvori, suština i oblici. Beograd: Borba.
7. Kostadinov, B. (2007). E pluribus unum: ustavnost država članica američke federacije. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 57 (2).
8. Marinčić, P. (2011). Američki građanski rat - krvava borba za slobodu. Essehist, 3 (3).
9. Mujčić, M. (1991). Američki federalizam. Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 39 (4).
10. Parks, B., H. (1986). Istorija SAD. Beograd: Rad.
11. Pejić, L. (2011). Američka revolucija - problem društvene stratifikacije i mit o demokraciji i općoj jednakosti. Essehist, 3 (3).
12. Petrović, Ž. (2022). Međunarodnopravni subjektivitet Bosne i Hercegovine. Banja Luka: BLC, Besjeda.
13. Petrović, Ž. (2023). Savremena država kao subjekt međunarodnog prava. Banja Luka: BLC, Besjeda.
14. Podobnik, Z. (2005). Američki federalizam - povijesni i ustavnopravni pregled. Međunarodne studije, 5 (4).